

Hodnoty a pedagogické zásady ScioŠkol

Hodnoty ScioŠkol

Hodnoty ScioŠkol vychází z našeho humanistického a liberálního pohledu na Svět a člověka, kterého chápeme jako svobodného, aktivního a odpovědného jedince, který by měl aktivně usilovat o dobro své, ale i druhých a světa jako celku.

Hodnoty ScioŠkol jsou: svoboda, morálka, aktivita, optimismus, odvaha, otevřenost.

Svoboda

Bez odpovědnosti není svoboda. Proto se snažíme dětem dávat svobodu v takové míře, která odpovídá tomu, jak velkou odpovědnost jsou schopné a ochotné unést.

Snažíme se hranici svobody najít co nejpřesněji a nebojíme se ani situace, kdy je svobody o trochu více než schopnosti nést zodpovědnost. To totiž dítě rozvíjí a posouvá.

Umožňujeme dětem svobodnou volbu zejména v tom, co a jak budou dělat, ale vedeme je i k odpovědnosti. Ozřejmujeme jim důsledky jejich jednání, a pokud způsobí nějaký problém, necháváme je, aby se samy vyrovnaly s přirozeným důsledkem svého jednání. Trváme na dodržování pravidel, na kterých jsme se s dětmi shodli.

Morálka - směřování k dobru

Morálka pro nás znamená schopnost nezávisle uvažovat o dobrém a zlém, volit dobro, respektovat práva druhého člověka, prosazovat dobro a postavit se zlu.

Vycházíme z morálních zákonů: neubližovat, nekrást, nepodvádět, dodržovat dohody, pomáhat druhým.

Aktivita

Vítáme a podporujeme každou aktivitu dětí (kromě těch, které nerespektují druhé nebo škodí). Škola je místem, kde jde leccos vyzkoušet.

Vytváříme podmínky pro aktivitu, nabízíme možnosti, vytváříme příležitosti, zkoušíme, nebojíme se něco zkazit. Dáváme dětem čas, aby zkoušely, přemýšlely, vymýšlely a také čas, aby s nějakou aktivitou samy přišly.

Optimismus

Věříme, že vše se dá změnit k lepšímu. A hlavně věříme, že je možné změnit k lepšímu sám sebe, vyrůst, naučit se, cokoliv bude třeba. A totéž předáváme dětem.

Průvodci i vedení škol jsou pozitivně, optimisticky naladěni lidé s růstovým nastavením mysli¹. Věří, že vše se dá změnit k lepšímu. Vedeme děti k tomu, aby si užívaly života. Děni

1 Carrol Dwecková: Nastavení mysli

v okolním světě vysvětlujeme z pozitivní perspektivy. Sklenici se snažíme vidět raději z poloviny plnou.

Odvaha

Odvahu projevili už každý rodič, který dal dítě do ScioŠkoly. To je naše výhoda, do ScioŠkol chodí děti odvážných rodičů. Podporujeme odvážná rozhodnutí dětí. Neshazujeme je, nezpochybňujeme jejich schopnosti a nebráníme jim je plně využívat, případně i testovat.

K odvaze ovšem nejde nikoho nutit, natož se posmívat, že ji třeba někdy nemá. Věříme, že děti zpravidla samy dobře odhadnou míru nebezpečí, proto dětem umožňujeme vyzkoušet i věci s jistou mírou rizika – ať je to lezení na stromy nebo zkoušení neznámého.

Otevřenost

Otevřenost chápeme ve dvou rovinách: 1.) jako pravdivost a transparentnost 2.) jako otevřenost k podnětům, které k nám přichází zvnějšku.

Z takového pojetí otevřenosti vyplývají závazky pro nás, ale i pro děti a všechny, kteří ke ScioPolis (okruhu lidí kolem ScioŠkol) patří:

1. Pravdivost a transparentnost – otevřeně a pravdivě informovat o všem, i o nepříjemných věcech, nebát se pravdu vyslovit a nebát se ji přijmout. Ve ScioŠkolách jsme otevření k sobě navzájem, ale i vůči dětem a rodičům. Prostředí otevřenosti pokládáme za základní předpoklad důvěry a tím i dobrého fungování školy a růstu každého, kdo v ní je: ředitele, průvodce, dítěte.

2. Otevřenost k podnětům přicházejícím zvnějšku, otevřenost ke světu – vyhledávat a přijímat podněty kdekoliv, ve všech oblastech života, kdekoliv ve světě okolo nás.

Pedagogické zásady ScioŠkol

Pedagogické zásady ScioŠkol vycházejí z poznatků kognitivních věd. Poslední desátá zásada sice říká, že toho ještě hodně nevíme, ale na druhé straně rychlý rozvoj kognitivních věd v posledních desetiletích přináší velice rychle nové poznatky. Poznatky, které často vyvracejí naše pevně zakořeněné představy o tom, jak by škola správně měla fungovat.

Na rozdíl od hodnot, které jsou trvalé, se s vývojem vědeckého poznání i našich zkušeností mohou zásady v průběhu let měnit.

Děti se chtějí a umějí učit

Děti mají přirozenou, vrozenou a evolucí rozvinutou chuť a potřebu učit se a rozvíjet. Jen tak se naučí chodit, mluvit, jednat s okolím a spoustu dalších věcí.

Důvěřujeme dětem, že se chtějí učit a že vědí, jak se učit. Víme ovšem také, že tato potřeba a schopnost učit se je dosti křehká a lze ji snadno pokazit. Snažíme se proto hledat cestu jak ji podpořit, vyhýbat se postupům, které by ji mohly poškodit, a pokud už je porouchaná, což se stává u dětí, které k nám přicházejí z tradičních škol, snažíme se ji napravit.

Vyhýbáme se vnější motivaci učení, a to rozhodně té negativní (trest či hrozba trestu²). Nenutíme děti k učení a spoléháme na vnitřní motivaci. Dopřáváme dětem maximální možnost zažít radost z poznání a objevování. Ve ScioŠkolách dětem nabízíme možnost volby obsahu, cílů, úrovně, které chtějí dosáhnout, včetně volby metod a postupů, které pro dosažení cíle použijí. Limitem je samozřejmě vždy to, aby volba neomezovala ostatní děti. Nabízíme dětem i témata, která pokládáme my za důležitá a v dané chvíli nezbytná.

Každé dítě je jedinečné

Každé dítě má svou individualitu, jedinečnou strukturu osobnosti, své silné i slabší stránky, své zájmy, potřeby a cíle. Každé dítě se vyvíjí jinak rychle, různá vývojová období a různé učicí instinkty se objevují v různém věku. Každé dítě si přináší jiné zkušenosti a znalosti, jiné prekoncepty a naivní teorie.

Významná polská psycholožka Edyta Gruszczyk-Kolczyńska například doložila, že připravenost na výuku matematiky se u dětí v první třídě liší až o 4 roky a teprve ve čtvrté třídě je 95 % dětí (pořád ještě ne všechny!) schopno plně zvládat tu matematiku, která je běžně dětem předkládána v první třídě. Některé děti si potřebují věci osahat, mít spoustu příkladů, jiné jsou už v nižším věku schopny abstraktního uvažování, některé děti se rychle orientují v chaosu, nepotřebují plán, a přece dosáhnou cíle, jiné potřebují řád a vedení. Některé děti přicházejí do školy a umějí číst i psát (třebaže jen na klávesnici), jiné pocítí potřebu umět číst až v osmi letech. Některé vyrůstaly v bilingvní rodině a umějí anglicky, jiné ještě nezačaly atd. atd.

Odlišnosti a individualitu nepotlačujeme, ale naopak oceňujeme a rozvíjíme. Na úrovni dětí, průvodců i celých ScioŠkol. Ve ScioŠkolách se především snažíme všechny rozdíly mezi dětmi respektovat a podmínky jejich učení maximálně přizpůsobit možnostem a potřebám každého dítěte.

Různost obsahu, náročnosti, času, metod a cest, cílů, výsledků a soustavné přizpůsobování potřebám a možnostem jednotlivých dětí pochopitelně omezuje možnosti nějakého přesného

² Někdy je ovšem třeba nějaké nežádoucí činnosti dítěte zabránit. To však není v principu trest, ale pouze ochranné opatření, jehož smyslem je chránit dítě samotné nebo ostatní děti.

společného pro všechny stejného plánu, co se kdy děti naučí nebo co kdy přesně budou umět.

Otevřenost světu mimo školu

Děti se učí všude, nejen ve škole, a učí se pořád. Většinu toho, co umíme a známe, se naučíme jinde než ve škole a často úplně jinak, než záměrným a uvědomělým učením. Proto je důležité podporovat a mít na mysli i učení mimo školu.

ScioŠkola není uzavřené prostředí (viz též hodnota Otevřenost). Víme, že mnoho věcí, které jsou pro děti důležité, se odehrává mimo školu. Pracujeme i s tím, že mnoho důležitých věcí nemusíme dětem vysvětlovat a učit je, protože je pochybí ze svého okolí, z médií, ze světa i bez nás.

Za samozřejmé pokládáme využívání všech dostupných informačních a vzdělávacích zdrojů. K tomu je ovšem nezbytné ovládnout čtyři důležité nástroje: čtení, angličtinu, komunikační technologie a komunikaci.

Ve ScioŠkolách se snažíme přinést Svět do škol. Rádi do školy vneseme cokoliiv zajímavého, podnětného či inspirativního z okolního světa. Zejména necháváme děti, aby své zájmy, znalosti a zkušenosti přinášely do školy. Seznamovaly ostatní s tím, co samy dělají doma či jinde, do čeho se samy pustily, co zažily.

A obráceně se snažíme propojit ScioŠkoly se Světem. S tím, co se děje ve škole, rádi vyrazíme do světa, ukážeme to ostatním. Ať už jde o něco, co udělaly děti, nebo o něco, co jsme vyzkoušeli ve ScioŠkole a může to být inspirací pro ostatní školy. Hledáme možnosti, jak se děti mohou „zapojit“ do skutečného světa.

Rozmanité a motivující prostředí

Jedna věc je mít doma plno knih, druhá zda si v nich rodiče čtou nebo ne. Jedna věc je mít doma plno krásných věcí, druhá zda jsou pěkně uklizené nebo je v nich nepořádek, jedna věc je mít v osnovách Ohmův zákon, druhá zda učitel fyziky je nadšenec do elektrotechniky. Jedna věc je propočítat celého Bělouna a druhá způsob, jakým ve škole přistupují k řešení problémů.

Prostředí, které obklopuje dítě ve škole, a samozřejmě i každého z nás kdekoliiv jinde, má vždy dvě stránky. První jde, zpravila snadno popsat, doložit a třeba i vykázat do formulářů nebo do třídní knihy, druhou je těžké zachytit a přesně popsat. První lze „koupit“, druhá patří k věcem, které se za peníze koupit nedají.

Ve ScioŠkolách pokládáme za důležitější tu část prostředí, která je v lidech, především v průvodcích a v dětech. Bohatost a rozmanitost věcí i informací mají děti všude kolem, škola by jim o to víc měla nabídnout rozmanitost ve světě lidí.

K mnohotvárnosti prostředí ve ScioŠkolách přispívá propojování dětí různých věků a propojování dětí v rámci celé školy, aby děti mohly navzájem obohacovat, inspirovat, napodobovat, učit se od sebe navzájem, starší od mladších, mladší od starších. Důležitý je výběr průvodců tak, aby to byli různí lidé různých zájmů, dovedností a schopností, různých způsobů uvažování, i různých temperamentů.

Nejdůležitějším prvkem prostředí školy je ovšem všudypřítomná chuť, touha a potřeba se učit. Chuť k učení sice mají děti vrozenou, ale rozvíjet ji stěží mohou s někým, kdo se sám neučí. Naopak, pokud na průvodcích vidí, že je vzdělávání součástí jejich života, přijmou je i do svého.

Směřující prostředí

V době lovců a sběračů bylo smyslem všeho učení v dětství porozumět co nejlépe světu kolem. A právě světu kolem, nic víc. Všichni ve skupině vlastně uměli skoro totéž, možná někdo lépe sestavoval luky a jiný lépe brousil hroty šípů, někdo lépe stopoval zvěř a jiný byl šikovnější v lezení po stromech, ale v zásadě všichni uměli všechno a všichni totéž. A protože naše mozky se od té doby za pouhých 5000 let neměly čas změnit, tak učící instinkty, kterými jsou děti vybaveny, jsou evolucí nastaveny tak, že děti jsou vlastně připraveny učit se všechno. Nebo možná cokoliv, co je obklopuje. V dnešním informacemi a nejrůznějšími podněty a lákadly přesyceném světě máme tedy vlastně opačný problém, než na který si některé školy stěžují, ne že se děti nechtějí učit nic, ony jsou spíš nastaveny učit se všechno.

Pro nás je důležité, že učící instinkty dětí nejsou adaptovány na složitost tohoto světa a na vybírání z tolika možností. Mnohotvárné a motivující prostředí nemůže být bezbřehé a nepřehledné. Má být takové, aby učící instinkty dětí našly vždy něco, co potřebují, ale výběr nemusí být velký. Např. děti se potřebují učit sociálnímu chování, k tomu potřebují dostatečně bohaté prostředí různých jiných lidí, ale potřebují vytvářet dlouhodobější vztahy jen s omezeným počtem. Kdyby se ve škole každý den setkávaly s jinými dětmi, jistě by to byl problém.

Je jasné, že podobně se snažíme postupovat i v dalších oblastech vzdělávání v širším slova smyslu, v předávání kultury. Zde je rolí školy vytvářet prostředí sice mnohotvárné, ale ne nepřehledné či chaotické, a nabízí to také možnost směřovat další učení dětí v souladu s kulturou společnosti, hodnotami školy, v souladu s obecnějšími cíli vzdělávání nebo i konkrétními dílčími cíli vzdělávací dráhy dítěte.

Bezpečné a přívětivé prostředí

Bezpečné prostředí je pro učení nezbytné. Většinou se za bezpečné prostředí ve škole pokládá takové, kde dětem nehrozí žádné přímé nebezpečí. Neohrožují je spolužáci např. šikanou, posměchem ani učitelé např. křikem, ale samozřejmě, že stres ve škole působí i zkoušení, písemka či neudělaný domácí úkol. Bezpečné prostředí pro učení je ovšem potřeba uvažovat v širším kontextu. Pomůže nám Maslowova pyramida potřeb. Nejvhodnější prostředí pro učení je takové, kde jsou uspokojeny všechny potřeby dítěte s výjimkou té nejvyšší – potřeby seberealizace. A právě tato potřeba se pak uspokojuje v učení.

Ve ScioŠkolách vytváříme prostředí, které lze nazvat nejen bezpečné, ale i příjemné či přívětivé. Nezapomínáme na to, že dětství a dospívání je plnohodnotná část života, nikoli jen příprava na něj. Je už to život sám. Přejeme si, aby ho děti prožily příjemně.

Bezpečí znamená prostředí, ve kterém děti vědí, jak se v něm orientovat a jak se v něm chovat. Klíčová pro pocit bezpečí jsou proto jasná a srozumitelná pravidla života školy, psaná, ale i nepsaná, ale hlavně předvídatelná. A důvěra. Důvěra v průvodce, ve spolužáky, důvěra, že se věci vyvinou správným směrem.

Bezpečí ovšem není absence rizika či dokonce jistota úspěchu. Bez rizika není pokrok, a bez rizika není ani efektivní učení. Proto ve ScioŠkolách podstupujeme přiměřená rizika.

Všichni se chceme cítit přijímání druhými lidmi, být užiteční. Navzájem se respektujeme, vytváříme prostředí, ve kterém je oceňována práce každého dítěte i průvodce. Děti bereme takové, jaké jsou, jejich případné chyby a slabé stránky nekritizujeme, ale bereme je vždy jako podnět ke zlepšení a výzvu.

Hlavním aktérem učení má být dítě

Učení je vždy aktivní proces, probíhá v hlavě žáka. Většinou je provázeno i nějakou vnější aktivitou, ale někdy ne, dítě jen sedí a poslouchá nebo si něco prohlíží, anebo dokonce jen tak sedí a zdánlivě nedělá vůbec nic. Dítě se vlastně učí pořád.

Otázkou tak není, zda je dítě aktivní, ale o jakou jde aktivitu, jak probíhá, kdo ji iniciuje, řídí, kontroluje a co jejím výsledkem. Když dítě poslouchá výklad učitele, často jeho aktivita spočívá jen v tom, že se snaží si zapamatovat to, co učitel říká. Výsledkem takové aktivity jednak je, pokud je úspěšná, že si dítě pamatuje informace, které učitel říkal, a při zkoušení je bude umět zopakovat. Aktivita má však i druhý výsledek, dítě se učí memorovat, procvičuje se v zapamatování informací. Zcela jiná je situace, když dítě dělá tu nejpřirozenější věc, zkoumá své okolí, snaží se ho ovládnout, což znamená porozumět jeho zákonitostem. Zde je iniciátorem aktivity dítě, plánuje ji, řídí. Jeho činnost se vlastně vůbec vědomě neorientuje na zapamatování informací, k tomu dochází zcela samovolně, pokud je to třeba. Dítě se neučí proto, aby zopakovalo nějaký text, ale aby ovládlo realitu. Aby ji mohlo ovládnout, musí porozumět jejím zákonitostem. Učí se zejména tím, že aktivně zkoumá (zvládá) prostředí, které ho obklopuje.

Ve ScioŠkolách uplatňujeme zásadu: Cokoliv mohou udělat děti, ať to udělají děti – od úklidu, přes plánování výuky své či pro ostatní, přípravu, plánování či řízení projektu, nákup materiálu, zpětnou vazbu až třeba po vyřizování správní agendy školy a odpovídání na emaily. A to dokonce i v případě, že při tom dělají chyby (které neznamenají nějaké velké škody či újmy). Dopřáváme dětem přiměřeně jejich možnostem autonomii v tom, jak a kdy se učí, co dělají, dáváme jim možnost si volit, čemu se budou věnovat. Ideální stav je takový, že každé dítě má maximální autonomii, jakou je samo schopno zvládnout, a plnou podporu v tom, co zatím zvládnout neumí.

Průvodce se upozaďuje. Není tím, kdo aktivně do dětí vědění tlačí, ale ani referentem zábavy, který je celou dobu musí bavit. Jeho úkolem je spíše nabízet dětem příležitosti, otevírat jim dveře. Ve všech případech je ale důležité, aby všichni, vedení škol, průvodci, rodiče a hlavně děti, vnímali, že zodpovědnost za učení mají především děti.

Zpětná vazba, ne známky

Jak se dítě naučí z kostek postavit věž? Staví - věž spadne, dítě dostalo zpětnou vazbu. Staví líp, věž je vyšší - spadne, a tak dál. Stejně se dítě učí mluvit, chodit atp. Podobně i děti, které ve ScioŠkole postavily boudu na psa, do které se pes nevešel. Nebylo nutné jim říkat, že to je špatně, nebo snad srovnávat, že třeba já bych to určitě postavil líp. Měly snad dostat pětku, že to bylo špatně, trojku, že to byla sice bouda, ale ne pro tohoto psa, anebo jedničku za snahu? Chtějí snad rodiče v mateřské školce nějaké vysvědčení? Nebo doma známkuje svoje děti? Jistě že je pozorujete a máte radost, jak se učí, rostou, zrají... Vedle toho samozřejmě děti opravujete, když něco udělají špatně, a pochválíte, když je to dobré. Dáváte jim zpětnou vazbu, ta je důležitá. Ale proč má spousta lidí dojem, že ve škole to musí být jinak?

Ve ScioŠkolách děti nenálepkujeme, vyhýbáme srovnávání, ať už jde o srovnávání s normou danou předpisem, standardem, či ostatními dětmi. Pokládáme to za spíše škodlivé a rozhodně ne za užitečné. Zámky ani jiné hodnotící nástroje neužíváme. To, co je pro učení důležité, je navést dítě na hledání chyby, podpořit je při nápravě, ukázat jim lepší postup.

Podporujeme schopnost dětí navzájem si poskytovat zpětnou vazbu a také zpětnou vazbu přijímat.

Se zpětnou vazbou úzce souvisí i otázka práce s chybou. Chybu ve ScioŠkolách pokládáme za nezbytný zdroj poznání a popud k dalšímu hledání. Chyba je pro nás vždy výzva k nápravě.

Zóna nejbližšího rozvoje

Zóna nejbližšího rozvoje je virtuální prostor, úkol, výzva, kde se dítě učí něco, co ještě neumí, ale je v jeho možnostech to zvládnout. Třeba zatím dělá chyby, postupuje pomalu, váhá, zkouší, potřebuje pomoc, ale úkol zvládne. Zóna nejbližšího rozvoje vlastně vysvětluje, že se učíme, rosteme a zlepšujeme se hlavně tehdy, pokud překračujeme dosavadní limity. To není nutně vždy příjemné, ale o to příjemnější pocit se dostaví, když to zvládneme. Učení a rozvoj nejsou možné bez náročných výzev, překonávání vlastních limitů a vycházení z komfortní zóny.

Ve ScioŠkolách se snažíme, aby se každé dítě pohybovalo v zóně svého nejbližšího rozvoje. Proto dětem nebráníme pustit se do obtížných úkolů. Klademe před děti velké výzvy (ne jen to, co jim jde), často větší, než je pro děti daného věku obvyklé. Samozřejmě, že když děti překážky překonají, necháváme je naplno prožít radost a uspokojení z překonané překážky. Na druhou stranu pokládáme za normální, když se něco nepovede. Především však nepovažujeme za nutné, aby dítě každou výzvu a úkol přijalo. Možná je právě teď nad jeho síly.

Činnosti za zónou nejbližšího rozvoje totiž mají velká rizika. Dnes vám každý ortoped potvrdí, že různé pomůcky, které měly dětem napomoci, aby dříve chodily, jsou nebezpečné a škodlivé. Dětem se může propadnout klenba nohy, poškodit kyčle, zkrivit páteř. Dítě samo nejlépe ví, kdy má začít chodit. U chození už o nebezpečí víme. Ale je to třeba u čtení či matematiky jiné? Děti, které jsou předčasně nuceny učit se číst, často³ skončí tak, že sice i nahlas přečtou text, ale vůbec neví, co četly, čtou bez porozumění. Nejpříjemnější hypotéza je, že hlavní příčina je v tom, že se učily číst mimo zónu nejbližšího rozvoje, dřív než na to byly zralé.

Víme, že o učení toho hodně nevíme

O samotném procesu učení toho (zatím) ví věda jen málo.

V roce 1929 zahájil Louis P. Bénét, superintendant pro školství v New Hampshire [zajímavý experiment](#). V nejhudších čtvrtích s převahou dětí z rodin, kde žádný z rodičů nemluvil anglicky, pokládal znalost angličtiny za mnohem důležitější než znalost matematiky. Navíc měl dojem, že výuka matematiky v prvních třídách školy dětem spíše škodí, než prospívá. Experiment spočíval v prosté věci, děti až do 6. třídy prostě matematiku, jak ji známe, neměly, neučily se sčítat, odčítat, násobit ani dělit, natož zlomky. Matematiku užívaly jen tam, kde to bylo nezbytné a s čím se v běžném životě tak jako tak setkávaly – čísla stránek v učebnici, hodiny, nějaké měření, finance.

Na začátku 6. třídy tak v testech z matematiky přirozeně zaostávaly za svými vrstevníky z jiných tříd. Už v pololetí, tedy za pouhého půl roku, byly jejich výsledky v matematice srovnatelné a na konci šesté třídy své vrstevníky předčily, nejvíce pak v úlohách, k jejichž řešení je třeba především zdravý rozum.

Dnes většina lidí věří, že s matematikou se má začít v šesti, nejpozději v sedmi letech. Nakonec dělá se to tak v celém civilizovaném světě už přes dvě stě padesát let. Podobně

³ Podle výsledků PISA je jich v ČR 10 %, zatímco ve Finsku 1 %, čili to není problém intelektu, viz https://www.scio.cz/download/Edu_report.pdf

ovšem kdysi většina lidí věřila lékařům, že je může vyléčit pouštění žilou. Dnes ale lékařská věda ví, že to byl omyl a že u naprosté většiny chorob je pouštění žilou na škodu.

Problém není jen v tom, že toho o učení mnoho nevíme. Větší problém je, že většina lidí si vůbec neuvědomuje, co všechno nevíme. Z historického vývoje školy je zřejmé, že stovky let se s dětmi ve školách vlastně zcela nezodpovědně experimentovalo. Dnes víme, že v naprostém rozporu s poznatky kognitivních věd. Přitom ovšem všichni byli přesvědčení a ve většině škol tomu věří pořád, že přesně vědí, co dělají. Jako při pouštění žilou. A přesto to naprostá většina dětí nějak přežila, většina z nich ve zdraví a mnohé děti se ve školách i leccos naučily. Je z toho zřejmé, že člověk je velmi adaptabilní a děti jsou schopné se učit i ve velmi nevhodném a někdy i nepřátelském prostředí. Téměř vždy jsou schopny se adaptovat, pravda, někdy adaptace (učení) nemá s původními cíli vzdělavatelů nic společného. Třeba když se děti místo látky naučí opisovat.

Ve Školách víme, že toho mnoho nevíme. Hledáme nejlepší možné řešení, proto se i my pouštíme do různých experimentů s učením, ale vždy s velkou opatrností a vždy dobře sledujeme, jaké jsou reakce dětí. Nuda, nezám, nespokojenost dětí jsou pro nás vždy signálem, že něco děláme špatně a hledáme nápravu.

Bez ohledu na všechny teorie učení se zdá, že jednou z nejstarších a nejosvědčenějších metod učení je napodobování, a to se u člověka netýká zdaleka jen nějakých jednoduchých vnějších činností. Děti napodobují výrazy, chování, způsoby myšlení, přístup k problémům, hodnotové rámce, koníčky, kde co. Proto jsme přesvědčeni, že i přes všechno, co o učení nevíme, je jednou ze záruk úspěchu výběr průvodců. Ti dětem ve Školách předají celou řadu věcí, většinou aniž o tom průvodci a děti vědí, ale předají.

Další důležitá východiska

Výkon ne

Hodnoty jako výkon a úspěch nejsou mezi našimi hodnotami ze zcela zásadních důvodů. Někteří rodiče vidí smysl školy v tom, aby jejich děti byly v životě úspěšné v daném systému, což často, ať už vědomě nebo jen podvědomě, znamená, aby byly bohaté či slavné a aby se přizpůsobily. My takovým rodičům říkáme výkonově orientovaní. Zpravidla chtějí, aby se děti ve škole „hodně naučily“, respektive aby nosily dobré známky, složily maturitu nebo ještě lépe třeba International Baccalaureate, a pak nastoupily na nějakou prestižní zahraniční školu, poté našly dobře placené prestižní zaměstnání... Hlavním smyslem a cílem školy tak pro ně vlastně je příprava na pracovní trh. My samozřejmě proti špičkovému výkonu, úspěchu či dobrému pracovnímu uplatnění nic nemáme, nakonec Scio je úspěšná společnost, a Ondřej Štefl v roce 1990 založil PORG. Stejně tak nemáme nic proti IB nebo studiu na Harvardu ba ani proti penězům, ale naše prioritní hodnoty to nejsou. Podle našeho přesvědčení úspěch nijak nezaručuje životní spokojenost ani plnohodnotný život.

Studijní autonomie

Svět se mění čím dál rychleji. Nevíme ani, jak bude vypadat za pět let, až současní páťáci dokončí školu, natož za čtyřicet, v roce 2059, až současní prvňáci budou na vrcholu sil. Je tak stále těžší rozhodnout, co by se děti měly naučit, aby byly dobře připraveny na život. Jedna z mála věcí, kterou si ale můžeme být jisti, je, že změn bude stále více, budou rychlejší a hlubší.

Proto ScioŠkoly mají jako jeden z hlavních cílů přípravu dětí na změny. To znamená připravit je na změny tak, aby každou změnu považovaly spíše za výzvu než za ohrožení. Jak to pěkně vyjadřuje rčení: *Když zesiluje vítr, někdo staví hradby, jiný větrné mlýny.*

Každá změna také znamená, že je třeba se něco nového naučit. Dnešní děti se budou muset učit celý život. Proto pokládáme za klíčové, aby se absolventi ScioŠkol uměli a chtěli učit. Mluvíme o **studijní autonomii**, tedy *schopnosti převzít kontrolu nad vlastním učením*. Vedeme děti k tomu, aby se dokázaly i v rychle se měnícím světě rozvíjet, učit nové věci a aby tak činily s radostí. Povedeme je také k tomu, aby se dokázaly rozhodnout, co se učit chtějí a potřebují s ohledem na jejich životní cíle, dlouhodobé plány a zájmy. Podpora studijní autonomie spočívá do velké míry v tom, že dětem pomáháme hledat vhodné způsoby učení, stanovovat si vlastní cíle a plánovat proces učení.

Být studijně autonomní je mnohem lepší než umět řešit rovnice s neznámou ve jmenovateli, vyznat se v taxonomii členovců, umět vyjmenovat všechny Přemyslovce či odříkat Ohmův zákon. Kdo je studijně autonomní, se totiž umí cokoli z toho rychle a efektivně naučit. Kdo studijně autonomní není, umí jen to, co ho někdo naučil. A to jednou přestane stačit. Trochu to připomíná známé podobenství, že *je lépe umět chytat ryby než dostat hodně ryb.*

Co očekáváme od rodičů

- Jednou ročně navštíví školu během výuky.
- Každý rok si přečtou knihu z doporučené literatury, případně shlédnou doporučený film.
- Budou se snažit porozumět pedagogickým zásadám škol a podporovat je.
- Budou-li mít jakékoliv pochybnosti ohledně toho, jak se jejich dětem ve škole daří, ozvou se.
- Budou podporovat komunitní ráz školy (zúčastní se setkávání s ostatními rodiči, celoškolních akcí, v případě potřeby se aktivně budou zapojovat do chodu školy dle svých možností).
- Dostaví se do školy schůzky, pokud je k tomu škola vyzve.

Podpis zákonných zástupců:
